

ZARZĄDZENIE NR 2/2024

Zastępcy Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach z dnia 15 lutego 2024 roku

w sprawie wprowadzenia Standardów ochrony małoletnich w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach

Działając na podstawie art. 22b, art. 22 c ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1304, poz.1606) § 6 ust.4 Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach stanowiącego załącznik do uchwały Nr LXXV/339/06 Rady Powiatu Pabianickiego z dnia 27 lipca 2006 roku w sprawie nadania statutu Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego Nr 310, poz.2406, z 2012 r. poz.1874), §15 ust. 4 Regulaminu organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach

zarządzam, co następuje:

§ 1

Wprowadzam do stosowania Standardy ochrony małoletnich w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach, które stanowią załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2

Wyznaczam Starszego inspektora ds. opieki nad dzieckiem i rodziną Justynę Jeznach do:

- Bieżącego monitoringu wdrożenia oraz realizacji zarządzenia,
- Ewaluacji zarządzenia na koniec każdego roku kalendarzowego, a w przypadku konieczności dokonania zmian,
- Sukcesywnego omawiania standardów w czasie spotkań pracowników pracujących bezpośrednio z dziećmi lub rodzinami.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

***Standardy ochrony małoletnich
w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie
w Pabianicach***

Podstawy prawne:

1. *Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023r. poz. 1606)*
2. *Ustawa z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1304, ze zm.)*
3. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 1249ze zm.)*
4. *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177)*
5. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r. poz. 1870)*
6. *Ustawa dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (t. j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1781)*
7. *Konwencja o prawach dziecka (Dz. U. 1991r. nr 120, poz. 526 ze zm.)*

SPIS TREŚCI

Preambuła, czyli wstęp do dokumentu

Rozdział 1 Słowniczek pojęć/objaśnienie terminów używanych w dokumencie

Rozdział 2 Zasady bezpiecznej rekrutacji

Rozdział 3 Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

Rozdział 4 Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy pracownikami PCPR a dziećmi

Rozdział 5 Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub powzięcia informacji o krzywdzeniu dziecka

Rozdział 6 Zasady ochrony danych osobowych dziecka

Rozdział 7 Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie

Załączniki:

Załącznik nr 1 Praktyczny przewodnik rozpoznawania sygnałów, że dziecko może być krzywdzone

Załącznik nr 2 Karta interwencji

Załącznik nr 3 Monitoring Standardy ochrony małoletnich – ankieta

Załącznik nr 4 Oświadczenie o zapoznaniu się z Standardami ochrony małoletnich

Preambuła, czyli wstęp do dokumentu

Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników PCPR i partnerów współpracujących z PCPR (stażyści, praktykanci, przedstawiciele instytucji i firm) jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie. Każdy pracownik traktuje dziecko z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest stosowanie przez kogokolwiek wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie. Personel instytucji, realizując te cele, działa w ramach obowiązującego prawa, przepisów wewnętrznych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz swoich kompetencji.

Rozdział 1

Słowniczek pojęć/objaśnienie terminów używanych w dokumencie

1. Pracownikiem/Personelem Centrum jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, umowy cywilnoprawnej, a także praktykant i stażysta.
2. Partnerem współpracującym z PCPR są osoby wykonujące zadania zlecone na terenie PCPR lub poza siedzibą na mocy odrębnych postępowań (zamówienia, zlecenie organizacji pozarządowej itp.).
3. Dzieckiem jest każda osoba do ukończenia 18. roku życia.
4. Opiekunem dziecka w rozumieniu tej procedury jest osoba uprawniona do reprezentacji dziecka, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny. W myśl niniejszego dokumentu opiekunem jest również rodzic zastępczy.
5. Przez krzywdzenie dziecka należy rozumieć czyn zabroniony względem dziecka.
6. Dane osobowe dziecka to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację dziecka.

Rozdział 2

Zasady bezpiecznej rekrutacji

1. Dyrektor Centrum, przed nawiązaniem z osobą stosunku pracy, zobowiązany jest do uzyskania informacji, czy dane tej osoby są zamieszczone w *Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym – rejestr z dostępem ograniczonym* oraz *Rejestrze osób w stosunku do których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie w Rejestrze*. Rejestr dostępny jest na stronie: rps.ms.gov.pl. By móc uzyskać informacje z rejestru z dostępem ograniczonym, konieczne jest uprzednie założenie profilu instytucji.

2. Zasadzie opisanej w ust.1 podlegają także stażyści i praktykanci.
3. Kandydat do pracy w procedurze rekrutacji składa oświadczenie o niekaralności.

Rozdział 3

Rozpoznawanie i reagowanie na czynniki ryzyka krzywdzenia dzieci

1. Pracownicy instytucji posiadają wiedzę i w ramach wykonywanych obowiązków, zwracają uwagę na czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia dzieci. Załącznik nr 1 niniejszych *Standardów* stanowi praktyczny przewodnik rozpoznawania sygnałów, że dziecko może być krzywdzone.
2. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka personel instytucji podejmuje rozmowę z opiekunami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.
3. Personel monitoruje sytuację i dobrostan dziecka.

Rozdział 4

Zasady bezpiecznych relacji pomiędzy pracownikami PCPR a dziećmi

1. Naczelną zasadą wszystkich czynności podejmowanych przez pracowników Centrum jest działanie dla dobra dziecka i w jego najlepszym interesie.
2. Pracownicy zobowiązani są traktować dziecko z szacunkiem oraz uwzględniają jego godność i potrzeby.
3. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec dziecka w jakiegokolwiek formie.
4. Pracownicy PCPR zobowiązani są do utrzymywania profesjonalnych relacji z dziećmi.
5. Zabronione są wszelkie działania przemocowe wobec dzieci. Istnieją jednak sytuacje w których kontakt fizyczny z dzieckiem może być stosowany i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu, ponieważ jest odpowiedzią na potrzeby dziecka w danym momencie, uwzględnia wiek dziecka, niepełnosprawność, etap rozwoju, kontekst kulturowy i sytuacyjny.
6. Dopuszcza się przytrzymywanie dziecka w sytuacjach, gdy w żaden inny sposób nie można powstrzymać go od zachowań autoagresywnych lub agresywnych.

Rozdział 5

Zasady i procedury podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub powzięcia informacji o krzywdzeniu dziecka

1. Zagrożenie bezpieczeństwa dzieci może przybierać różne formy, z wykorzystaniem różnych sposobów kontaktu i komunikowania.
2. W przypadku podjęcia przez pracownika Centrum lub opiekuna małoletniego podejrzenia, że dziecko jest krzywdzone, ma on obowiązek sporządzenia notatki służbowej i przekazania uzyskanej informacji bezpośrednio przełożonemu. W sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu dziecka w pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dziecko, w szczególności poprzez zawiadomienie odpowiednich służb lub/i odseparowanie dziecka, udzielenie niezbędnej pomocy w tym medycznej przez wykwalifikowane służby medyczne, następnie należy wykonać niezbędną dokumentację.
3. W PCPR Pabianice pracownikami odpowiedzialnymi za przyjmowanie, dokumentowanie i przeprowadzenie działań są pracownicy zespołu ds. pieczy zastępczej. W sytuacjach braków kadrowych pracownika wyznacza Dyrektor.
4. Wszyscy pracownicy Centrum i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu dziecka lub informacje z tym związane, są zobowiązane do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.
5. Dokumentacja sporządzana jest i archiwizowana zgodnie z przepisami obowiązującymi w PCPR Pabianice.

Rozdział 6

Zasady ochrony danych osobowych dziecka

1. Dane osobowe małoletnich w tym wizerunek podlegają ochronie.
2. Szczegółowe zasady ochrony danych dziecka, w tym wizerunku określone są w przepisach szczególnych.

Rozdział 7

Procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi w Internecie oraz utrwalonymi w innej formie

1. Na terenie PCPR w Pabianicach nie ma ogólnodostępnej sieci internetowej.
2. Za treści, które dzieci oglądają na własnych nośnikach (telefony, tablety) odpowiadają rodzice, rodzice zastępczy lub opiekunowie prawni.
3. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej w ramach swoich czynności służbowych poruszają z rodzicami zastępczymi oraz z dziećmi kwestię bezpiecznego korzystania z internetu.
4. Bezpieczeństwo w sieci, cyberprzemoc, cyberuzależnienia i tematy pokrewne są poruszane w pracy psychologa, w czasie grup wsparcia oraz szkoleń podwyższających kompetencje rodzin zastępczych.
5. Wszelkie symptomy świadczące o behawioralnym uzależnieniu cyfrowym zauważane przez rodziców zastępczych, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej lub innych osób z otoczenia dziecka traktowane są jako potencjalne zagrożenie dziecka i wdrażane są środki wspierające w zależności od stwierdzonych potrzeb.

Jak rozpoznać przemoc?

Występowanie pojedynczego objawu na ogół nie jest dowodem na to, że dziecko doświadcza krzywdzenia, jednak zawsze warto to zweryfikować. Jeśli jednak symptom powtarza się bądź występuje kilka objawów jednocześnie, prawdopodobieństwo, że dziecko jest krzywdzone wzrasta. Podejrzenie, że dziecko doświadcza przemocy jest szczególnie uzasadnione, gdy objawom towarzyszą określone zachowania rodziców lub opiekunów.

Sprawcami przemocy są najczęściej osoby z najbliższego otoczenia dziecka – rodzice/opiekunowie, inni dorośli członkowie rodziny, osoby z kręgu znajomych. Mogą to być również rówieśnicy lub osoby dorosłe pracujące w instytucjach, w których przebywa dziecko. Najczęściej sprawcami przemocy wobec dzieci są osoby zupełnie przypadkowe, nieznanie dziecku ani jego otoczeniu.

Przemoc wobec dzieci nie jest ściśle powiązana ze statusem społecznym czy materialnym rodziny; może zdarzyć się w każdym środowisku. Osoby, które krzywdzą dzieci, starają się to ukryć, zwłaszcza jeśli zdają sobie sprawę z tego, że to, co robią, jest niewłaściwie. Takie osoby zachowują się często wobec otoczenia w przykładowy, niebudzący podejrzeń sposób.

Część osób krzywdzi dzieci, nie zdając sobie sprawy z tego, że to, co robią, jest niewłaściwie i może mieć poważne skutki. Może to być na przykład stosowanie kar fizycznych, potrząsanie niemowlęciem czy zawstydzanie lub krytyka dziecka. Takie osoby zwykle nie ukrywają swojego zachowania.

Zachowania dziecka, które mogą być sygnałem, że dziecko jest krzywdzone:

1. wyraźna zmiana w zachowaniu dziecka – wycofanie, zubożenie lub nadmierne pobudzenie, problemy w regulacji emocji, które trudno wyjaśnić stanem zdrowia czy okolicznościami,
2. dziecko zachowuje się w sposób nieadekwatny do wieku, jest zbyt infantylne lub nadmiernie dojrzałe,
3. wyraźnie odmienne zachowanie dziecka w obecności rodzica/opiekuna oraz w towarzystwie pozostałych osób,
4. dziecko boi się rodzica/opiekuna,
5. długotrwały, silny, niemożliwy do ukojenia płacz,
6. opóźnienie w rozwoju fizycznym lub emocjonalnym,

7. strach przed określonymi osobami, sytuacjami, miejscami i nasilony niepokój,
8. problemy ze snem, koszmary senne, lęk przed zasypianiem,
9. moczenie, moczenie nocne, zanieczyszczanie kałem,
10. zaburzenia jedzenia, odmowa jedzenia lub nadmierne objadanie się, wymioty,
11. powtarzające się lub przymusowe zachowania seksualne,
12. dziwne lub nieadekwatne do wieku zainteresowanie seksem (np. dziecko jest nadmiernie rozbudzone, dużo mówi o seksie, używa zbyt dorosłego lub wulgarnego słownictwa, wykazuje znajomość szczegółów związanych z aktywnością seksualną),
13. przejawy zachowań seksualnych u dzieci przed okresem dojrzewania, np. zachowania odtwórcze, w tym kontakt ustno-genitalny z innym dzieckiem lub lalką, dotykanie lub proszenie o dotykanie okolic narządów płciowych, wkładanie lub próba włożenia przedmiotu, palca lub penisa do pochwy lub odbytu innego dziecka,
14. niechęć do przebierania się w towarzystwie innych,
15. samookaleczanie się, nadużywanie substancji psychoaktywnych.

Na jakie zachowania ze strony rodzica/opiekuna warto zwrócić uwagę?

1. ignoruje urazy fizyczne u dziecka lub przypisuje odpowiedzialność za ich powstanie osobie trzeciej lub podaje przyczyny powstania urazu niespójne z objawem,
2. wykazuje brak (lub nadmiar) zainteresowania stanem zdrowia dziecka,
3. nie reaguje na płacz, ból dziecka, nie okazuje emocji podczas opowiadania o dziecku,
4. jest emocjonalnie niedostępny, nie reaguje na obecność dziecka, a w szczególności niemowlęcia,
5. ma negatywne lub wrogie nastawienie do dziecka, odrzuca je lub robi z niego kozła ofiarnego, obwinia za przemoc („to jego wina”, „ona mnie sprowokowała”),
6. ma niewłaściwe rozwojowo oczekiwania lub interakcje z dzieckiem (wysokie wymagania wobec obowiązku szkolnego, brak akceptacji błędów, oczekiwanie wykonywania zadań lub podejmowania zachowań, na które dziecko nie jest jeszcze gotowe),
7. stosuje groźby, surową dyscyplinę, w tym kary fizyczne,
8. wykorzystuje dziecko do zaspokajania potrzeb osoby dorosłej (np. poprzez angażowanie go w spory między opiekunami lub stawianie w roli opiekuna i powiernika osoby dorosłej),

9. nie zapewnia odpowiedniej socjalizacji dziecka (np. angażuje dziecko w działania niezgodne z prawem, nie dostarcza odpowiedniej stymulacji lub edukacji),
10. przejawia nadopiekuńczość wobec dziecka, izoluje je od rówieśników, kontroluje każdą jego aktywność,
11. przekracza dopuszczalne granice w kontakcie fizycznym, np. podczas zabawy z dzieckiem,
12. jest bezradny życiowo, niezaradny lub w stanie zdrowia uniemożliwiającym zadbanie o potrzeby dziecka,
13. nadużywa alkoholu i środków psychoaktywnych,
14. stosuje przemoc wobec innych członków rodziny.

Objawy fizyczne na ciele dziecka:

1. pręgi na plecach, nogach i rękach;
2. złamania;
3. wybicia palców;
4. pęknięcia skóry;
5. strupy w miejscach przyczepu małżowin usznych do czaszki;
6. krwawe wylewy do obu gałek ocznych;
7. ślady po przypalaniu papierosem, przypominające pozostałości po ospie;
8. zasinienia na ciele dziecka, szczególnie takie, kiedy jeden ślad pokrywa się z drugim;
9. liczne, na różnym etapie gojenia, znaki odbitej dłoni na ciele dziecka;
10. krwawe sine ślady na podeszwach stóp.

Objawy fizyczne wykorzystania seksualnego:

1. ciąża, która powstała u osoby poniżej 15. r.ż.;
2. choroby przenoszone drogą płciową;
3. obecność nasienia w otworach ciała dziecka;
4. urazy genitaliów i odbytu dziecka;
5. infekcje i stany zapalne okolic intymnych, zwłaszcza nawracające.

Symptomy wynikające z zaniedbania:

1. dziecko jest brudne, często nieprzyjemnie pachnie, nie jest prawidłowo pielęgnowane (np. pozostawiane przez długi czas w zabrudzonych pieluchach),
2. dziecko nie otrzymuje odpowiedniej opieki medycznej (np. nie jest szczepione, nie ma okularów, nie otrzymuje zaleconych leków),
3. dziecko jest ubrane nieadekwatnie do pogody,
4. dziecko opuszcza się w nauce, jest często nieobecne w szkole czy przedszkolu,
5. dziecko nie otrzymuje regularnych posiłków, jest głodne, kradnie jedzenie kolegom,
6. dziecko przebywa w otoczeniu nieprzystosowanym do swojego etapu rozwojowego, co zagraża jego bezpieczeństwu,
7. dziecko, którego stopień rozwoju na to nie pozwala, w szczególności dziecko poniżej 7 roku życia, pozostaje w domu bez opieki osoby dorosłej (pozostawienie dziecka w wieku poniżej 7 lat samego w domu, jako dopuszczenie do jego przebywania w warunkach niebezpiecznych dla zdrowia człowieka, stanowi wykroczenie z art. 106 Ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2119). Wykroczenie to może popełnić wyłącznie osoba mająca obowiązek nadzoru lub opieki nad dzieckiem. W przypadku starszych dzieci odpowiedzialność będzie oceniana indywidualnie, w zależności od tego, czy osoba pozostawiona była w stanie rozpoznać lub obronić się przed niebezpieczeństwem, które mogło (lecz nie musiało) zagrażać jego zdrowiu. Popełnienie wykroczenia ma charakter formalny, tzn. wystarczy dopuszczenie do przebywania dziecka w takich okolicznościach, żaden skutek w postaci np. uszczerbku na zdrowiu nie musi zaistnieć, aby można było mówić o odpowiedzialności z tego artykułu).*

* Załącznik opracowano na podstawie materiałów edukacyjnych i szkoleniowych Fundacji Dajemy Dzieciom Siłę

KARTA INTERWENCJI

1. Imię i nazwisko dziecka

.....

2. Przyczyna interwencji (forma krzywdzenia) – opis

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia

.....

4. Osoba podejrzana o krzywdzenie dziecka:

.....

5. Skład Zespołu ds. Interwencji:

.....
.....
.....
.....

6. Działania podjęte wobec dziecka (skierowanie do specjalistów, w tym jakich oraz daty)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

7. Spotkania z opiekunami dziecka:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Ustalenia planu pomocy (jeśli dotyczy)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Interwencja prawna (właściwie zakreślić)

- 1) zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa,
- 2) inny rodzaj interwencji. Jaki? (opis)

.....

.....

10. Dane dotyczące interwencji (nazwa i adres organu, do którego zgłoszono interwencję) i data interwencji

.....

.....

11. Wyniki interwencji: działania organów wymiaru sprawiedliwości, jeśli organizacja uzyskała informacje o wynikach/działania organizacji/działania rodziców

.....

.....

.....

.....

Monitoring Standardów ochrony małoletnich – ankieta

I. p.	Pytanie	Tak	Nie
1.	Czy zapoznałeś się z dokumentem <i>Standardy ochrony małoletnich</i> ?		
2.	Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia dzieci?		
3.	Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia dzieci?		
4.	Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w <i>Standardach ochrony małoletnich</i> przez innego pracownika?		
5.	Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące <i>Standardów ochrony małoletnich</i> ? (wpisz poniżej)		

Uwagi/poprawki/sugestie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Oświadczenie o zapoznaniu się ze *Standardami ochrony małoletnich*

Ja niżej podpisany/a .....
(imię i nazwisko) oświadczam, że zapoznałam/em się z dokumentacją wchodzącą w skład *Standardów ochrony małoletnich* obowiązującą w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pabianicach i przyjmuję ją do realizacji.

.....
(data i podpis)